

- גליון מס' 3 -

בפתח הגליון

התגובות הרבות שבאו בעקבות הגליונות הקודמים של "זעקת עולם התורה" מוכיחות בעליל כי אכן הזעקה היא במקומה, ורבים מקרב עולם התורה מבינים ומכירים בחשיבות הענין, וחפצים לשוב לדרך הלימוד הנכונה כפי שהנחילונו רבותינו, ובכך לקבל טעם וסיפוק בלימוד, לזכות להתמדה ושקיעות בלימוד התורה, ולגדל בקרבנו תלמידי חכמים מובהקים. בסיעתא דשמיא נמשיך להעלות את הנושא מכל צדדיו, להבהיר את החסרונות וההשלכות החמורות מדרך הלימוד כיום, ולבאר את דרך הלימוד הראויה.

שאלת השאלות - מה עושים בסדר א'???

עמו בלימוד וילמד אתו ביחד רשב"א וכו'. הנה אנו רואים בבירור שכן היא המציאות הרווחת בעולם הישיבות שאין לבחורים מה לעשות בסדר א' עד כי זקוקים למשיבים שיסייעו להם למלאות את הסדר.

עדותם של אברכים

הנה לנו עדותו של אברך צעיר הלומד מסכת חולין, "אני לומד גמ' רש"י תוס', רא"ש, ר"ן, טור עם בית יוסף, וממשיך הלאה, אני לא רוצה ללמוד כמו שלמדתי בישיבה, לבוא כל יום לסדר ולחשוב מה לומדים היום, אני רוצה להתקדם, ללמוד ולהמשיך הלאה ולא לעמוד על מקום אחד". יצוין כי אברך זה היה לומד בישיבה בעיון כמו כולם, והיה נחשב מהבחורים הטובים ביותר.

סיפר אברך שפגש את חברו (שהיה נחשב בישיבה לבחור למדן) ושאלו היכן הוא לומד כיום, השיב לו שהוא לומד בכולל הלכה, והוסיף ואמר, "מספיק שמונה שנים מרחתי את הזמן בישיבה על כל הלומדות".

בחורים באים ושואלים מה עושים בסדר א'

אברך תלמיד חכם סיפר שלפני כעשרים שנה כאשר למד בשיעור א' באחת הישיבות המובחרות, (מהישיבות הראשונות שהחלו בשיטת הלימוד בימינו שמספיקים מעט), אמר המגיד שיעור לבני השיעור כי "יש שואלים מה עושים בסדר א', אבל איני מבין את השאלה הזאת, וכי אין מה לעשות בסדר, הרי יש רשב"א, יש ריטב"א, והרי יש כל כך הרבה מה לעשות". העיד אותו אברך שמאותו יום ואילך היה סבור שאם אין לו מה לעשות בסדר הרי אות הוא כי אינו יודע ללמוד ובחור חלש הוא, והיתה זו תחושה קשה מאד בשבילו כיון שפעמים רבות באמת לא היה לו מה לעשות בסדר.

★

באחת הישיבות המובחרות ביותר ניגש בחור מצויין משיעור א' למגיד שיעור ושאל אותו מה עושים בסדר א', השיב לו המגיד שיעור, "רוב הבחורים בשיעור א' שואלים שאלה זו, ואמנם אין על זה תשובה ברורה אבל במשך הזמן מתרגלים וכבר יש הרבה מה לעשות".

בעומק הענין

מלבד המציאות הכאובה שבחורים אינם מוצאים מה לעשות בסדר א', הרי זה גורם להם לשני דברים חמורים. א', בחורים מרגישים בעצמם מאד גרוע בכך שאין להם מה לעשות בסדר כי סבורים שהסיבה לזה משום שאינם יודעים ללמוד. ב', מכיון שהבחור סבור

בגליונות הקודמים עסקנו בעיקר בבירור החילוק בין אופן הלימוד בימינו לאופן הלימוד בעבר, ונסכם בקצרה כמה חילוקים מהותיים. א', ההספק המועט והזעום ביותר שמספיקים בימינו ביחס לעבר שהיו מספיקים הרבה יותר. ב', בימינו מעיינים ומתעכבים זמן רב על כל ענין, דבר אשר לא היה מימי קדם בישיבות. ג', אופן הלימוד בימינו בסדר א' שלא לומדים את הגפ"ת באופן מסודר ולא זהו עיקר הלימוד, עד כי מצוי לראות בחורים שיושבים עם גמרא סגורה או שבאים לסדר בלי גמרא כלל, ומשום שלא לומדים את הגפ"ת ולא זהו עיקר הלימוד. [ויש להוסיף כי ישנם ישיבות שמקדישים סדר מיוחד כגון ביום שישי ללמוד את הגפ"ת של הדפים הנלמדים בסדר א'].

וכאן אנו רוצים להעמיד שאלה נוקבת, מה בעצם עושים בסדר א'??? כלומר, לפי דרך הלימוד האיטית המקובלת כיום האם יש לבחורים מה לעשות בסדר א', האם הם אכן ממלאים את הסדר כראוי. אמנם אם נשאל שאלה זאת להרבה בחורים ואברכים, הם ישיבו בפליאה, "מה פירוש מה עושים, הרי אנחנו מבררים כל ענין לעומקו ולרוחבו ורוצים להבין כל דבר לאשורו". לאותם אלו שעדיין סבורים שיש להם מה לעשות בסדר א', לאלו אין גליון זה מיועד, ובס"ד בתקופה הקרובה נברר ונבאר להם האם אכן הם עושים משהו בסדר א'. אבל גליון זה מיועד עבור כל אלו שכבר מודעים לכך שאין להם הרבה מה לעשות בסדר א', או לכל הפחות מרגישים בבעיה זו, אלא שאינם יודעים לומר במילים ברורות כי אכן אין להם מה לעשות בסדר.

★

נפתח במעשה המאפיין את המציאות בימינו שאין הרבה מה לעשות בסדר א'. אברך סיפר כי בישיבה בה למד היה נמסר שיעור כללי בסדר ב' בענין הבקיות, אך רוב הבחורים היו יוצאים מבית המדרש בזמן השיעור, וגם הנשואים ברובם לא היו מקשיבים לשיעור. וכאן הוסיף האברך לפי תומו ואמר בכאב, "בשלמא אם שיעור זה היה מתקיים בסדר א' לא היה הדבר נורא כל כך שהרי בין כך אין הרבה מה לעשות בסדר א', אבל מדוע לעשות זאת בסדר ב', הרי בסדר ב' יש מה לעשות ובחורים רוצים ללמוד ולמה לגרום כזה ביטול תורה בסדר ב'".

★

הנה בשנים האחרונות הוקם "אירגון המשיבים" אשר נועד לכמה מטורות חשובות. בחוברת שיצא לאור מטעם האירגון נכתב כי אחת המטרות בענין זה הוא כי ישנם הרבה הרבה בחורים שאין להם מה לעשות בסדר א', ובשביל זה יש את אותו משיב שיגש לבחור וידבר

אליך בחור יקר. אנחנו כאן בשבילך, אנחנו כאן בשביל לגלות לך את מה שאף אחד לא רוצה לספר לך, דע לך כי התשובה האמיתית על שאלה זו מה עושים בסדר א' היא פשוטה מאוד, ומשום מה אין מי שמוכן להעלות נושא זה על סדר היום ולומר במילים ברורות שאכן לפי דרך הלימוד כיום אין מה לעשות בסדר א', אבל אנחנו כאן בס"ד מעלים את הנושא וזועקים עמך את זעקת עולם התורה. **ואם רצונך לדעת מהי התשובה על שאלתך מה עושים בסדר א'.**

התשובה היא --

תעשה מה שהמגיד שיעור שלך והראש ישיבה שלך עשו כשהם היו בחורים!!! דע לך כי אין אף אחד מראשי הישיבות והרמ"ים שליט"א שלמדו בבחורותם כפי שלומדים בימינו, הם למדו באופן אחר לחלוטין, הם הספיקו הרבה, הם התקדמו דף אחרי דף, הם לא התעכבו הרבה על כל דבר, הם למדו את הגפ"ת בצורה מסודרת וזה היה עיקר הלימוד. בס"ד עוד נרחיב בענין זה, אבל זהו יסוד הדברים.

יתכן כמובן שיש לך הרבה שאלות בענין זה, כיצד נעשים למדנים אם לומדים רק גפ"ת בהספק מרובה, מה עם חיוב הבנת התורה, מה עם חיוב עמל התורה, ועוד הרבה שאלות דומות, דע לך כי התשובות לשאלות אלו הם פשוטות, אבל בימינו השתדרשו כמה טעויות בזה ועל כן אנו צריכים להתחיל את הנושא מתחילתו ולבאר את הדברים היטב, ובס"ד נמשיך ונעשה זאת בתקופה הקרובה.

שלבחורים הטובים ודאי יש הרבה מה לעשות בסדר, על כן הוא מכריח את עצמו גם כן למצוא דרך כיצד גם הוא יוכל למלאות את הסדר, והתוצאה כמובן שהוא משתדל "למרוח" את הזמן בכל דרך שהיא ולחפש מה לעשות, ולצורך זה יתכן שהוא יעבור על כל ספרי המראי מקומות מתחילה ועד סוף, או שיתבטל הרבה במשך הסדר וכך יהיה לו מה לעשות בזמן המועט שהוא לומד, או שיתווכח כמה שעות מה זה בעלות וכדומה, או שישבור את הראש להמציא איזה ביאור בענין כח טענה, אבל **הצד השווה בכל האופנים הוא התוצאה החמורה מכך שהבחור לא נהנה מהלימוד.**

יתירה מזאת, כאשר בחור מתעכב בעל כרחו זמן רב על ענין אחד, והוא הרי רוצה להרגיש שעשה משהו, בהכרח יתרגל לומר דברים שאינם מובנים ולחשוב שהוא מבין את הדברים שאינם מובנים, ואילו את הדברים המובנים מוכרח הוא לנסות למצוא מה לא מובן בהם, ונמצא שהבחור מתעקם, **ומאבד את השכל הישר וההבנה הישרה בלימוד.**

אם נתבונן עוד נראה כי הגענו למצב שמגיד שיעור יאמר לבחור בפה מלא שאכן אין מה לעשות בסדר, ואין לו אלא להמתין עד שיתרגל לזה כמו כולם, וכאן אנו עומדים ושואלים וכי פלא אחר כך מדוע בחורים נשברים, מדוע אין להם סיפוק, מדוע בחורים לא קמים בבקר בזמן, **וכי למה להם למהר לקום מהמטה אם הם יודעים שאין להם הרבה מה לעשות ויש להם גם אישור לזה מהמגיד שיעור שאכן אין מה לעשות,** וכי פלא מדוע בחורים מחפשים לעצמם דברים אחרים מלבד הלימוד, הרי בלימוד אינם מוצאים מה לעשות.

מנן הגאון רבי משה שמואל שפירא זצוק"ל

מתוך הספד על מנן הגר"ש רוזנבוסקי זצוק"ל

..."הנה בהספד בישיבה, בשעה שמתו מוטל לפניו, ראו לנכון ראשי הישיבה דפוניבז' שליט"א לדבר על דרך הלימוד הראוי שיונהג בישיבות, שכן אין לומדים היום בצורה הנכונה, ואפשר שמציאת דרך האמת בתלמוד תורה תמתיק הדין ותעורר הרחמים.

אינני אומר דברים משלי אלא אמסור מה ששמעתי ממנן הרב מבריסק זצוק"ל, הרב זצ"ל היה חוזר תמיד על מה ששמע מאביו הגר"ח זצ"ל, שבן תורה צריך ללמוד בכל חודש מינימום ארבעים דף, באופן ברור, ובפחות מזה לא שייך שידע ללמוד. לא נדבר באופן הלימוד של הגר"ח עצמו, אין הוא נמדד בכלים שלנו, שכן הוא לא צמח סתם כמחבר חידושים, שני סדרי לימוד היו לו ביום, שש שעות בכל אחד, ובהם למד שלושים דף, גמ' רש"י ותוס' רמב"ם טור ובית יוסף, ואמר לבנו הגר"ח שאת שצריך לחשוב חשב, אך לכלל אמר שצריך ללמוד ארבעים דף מינימום, ומנן הרב זצ"ל אמר שהוא מוריד חצי, להרב היה כח לזה, וצריך ללמוד עשרים דף לחודש, ובפחות מזה בודאי שבלתי אפשרי שיצא ת"ת.

ועוד אמר בשם הגר"ח שצריך ללמוד "שנעל און לייכט" [מהר וקל], ושאלו, תינה "קל" אפשר שלא להתעכב מדי הרבה, מובן, דהיינו שלא ילחץ המח אלא ילמד בקל, אבל מהר כיצד אפשר, והרי עדיין אינו מבין, וענהו: מתוך שהרגלת עצמך להבין לאט לכן אינך יכול ללמוד מהר, לו תלמד מהר תבין מהר.

ללמוד מהר אינו כקריאת דף היומי בלבד, אבל עכ"פ א"צ לדעת כל הקושיות והתירושים, כדרך שלומדים היום בישיבות, שעובר דף בלי קושיה אין מרגישים בטוב, לא זו הדרך, אלא צריך ללמוד לפחות עשרים דף לחודש, עם רש"י תוס' ורא"ש, אפשר עם עוד מפרש שכולל אחרים, כהר"ן או הריטב"א, ורמב"ם, וכשיש הערות ומחקשים אפשר לחשוב מעט, ולהשאיר לסדר אחר, ובדרך זו שייך שידע הש"ס, ויגדל לאדם גדול ממש.

הראשי ישיבה שליט"א ראו לנחון לומר זאת בעת ההלוייה, ולכך מסרתי אף אני מה ששמעתי ממנן הרב מבריסק זצ"ל.

(הגרמ"ש שפירא זצ"ל, קונט' "כבא השמש" עמוד פח)

מנן הגרא"מ שך

זצוק"ל

"כואב מאד לדבר על מיעוט ההספק בלימוד, אך עלינו לראות ולדאוג שיהיו אנשי תורה וגדולי תורה, ולא שייך להיות גדולי תורה ואנשי תורה כאשר צורת הלימוד היא שלאחר חודשיים מתחילת הזמן (י"ח כסלו) אוחזים רק בדף ט', ויש שאוחזים רק בדף ה' או ו', ובושה לדבר על כך! כפי שלמדו פעם ראוי היה שיאחזו כבר בפרק שלישי! היו צריכים לאחוז כעת לפחות בסוגיא של שבח בסוף פרק שנים אוחזין, ולנגוע מעט בענינים של מסכת בבא מציעא, שהרי נמצא שלומדים מסכת בבא מציעא ואין נוגעים בענינים השייכים לבבא מציעא, וכשלומדים כל כך מעט נשארים עמי הארץ לנצח".

(מחשבת מוסר ח"ב עמוד תנא, י"ח כסלו תשנ"ב)